

Většina politických stran se profiluje na tzv. levo-pravé škále. Některé politické strany/hnutí nelze jednoznačně přiřadit k pravici/levici, proto hovoříme o tzv. politickém středu. Co to ale levice a pravice znamená? To se dozvíte v následujících odstavcích. Přečtěte si je a pak vyplňte pracovní list.

Levice

Základními rysy levice je obhajoba zájmů nižších vrstev společnosti. Jde především o ekonomické zájmy zaměstnanců proti zájmům zaměstnavatelů. Levice dále usiluje o prosazování účasti těchto vrstev na realizaci politiky (např. prostřednictvím odborových organizací). Levice má tendenci vnímat sociální rozdíly a nerovnosti jako veliký problém a nespravedlnost, kterou je třeba odstranit. To, že je někdo chudý, nutně neznamená, že je líný a neschopný. Levice tvrdí, že lidé jsou chudí často proto, že se k nim ostatní chovají nespravedlivě (např. zaměstnavatelé špatně platí, či dokonce šidí). Někteří lidé jsou chudí proto, že jsou nemocní a nemají příležitost dobře vydělávat či podnikat. Podle levice jsou sociální nerovnosti důsledkem existujících a dříve vzniklých rozdílností či nerovností. Někdo je například chudý proto, že pochází z chudých poměrů a místo toho, aby měl možnost studovat a vzdělávat se, musí jít hned po škole do práce, aby uživil sebe či své rodiče. Naopak bohatství není nutně spojeno s pílí a schopnostmi. Bohatí lidé nemuseli zbohatnout svou pílí, ale jen tím, že bohatství zdědili po svých předcích. Proto levice volá po silné roli státu v ekonomice, který by měl být garantem sociální spravedlnosti a odstraňování sociálních rozdílností. Levice například požaduje, aby bohatí lidé či firmy platily státu vyšší daně, a z těchto peněz pak stát má podporovat sociálně slabší občany. Pro vládní programy levicových stran je tak typické rozsáhlé sociální zabezpečení (vedoucí k vysokému zdanění příjmů) a vyšší míra státních zásahů do hospodářské oblasti, a to vše s cílem odstraňovat sociální nerovnosti a pomáhat chudším vrstvám společnosti.

Pravice

Základními rysy pravice je zdůraznění základních svobod jednotlivce a odmítání kolektivismu, zdůraznění soukromého vlastnictví a svobodného podnikání jako nezbytných podmínek života společnosti. Hlavní hodnotou pravice je svoboda jednotlivce a s ní je spojená i odpovědnost jednotlivce za svá rozhodnutí. Pravice se staví proti větší roli státu v ekonomice. Státu je přisuzována spíše role garanta pravidel svobodného trhu, podnikání a zaměstnávání. Sociální rozdíly (např. rozdíly v příjmech) pravice vnímá spíše jako zasloužené a přirozené. Pravice se spíše přiklání k názoru, že ten, kdo je chudý, se možná málo snažil, málo studoval, nebyl ochotný riskovat a více se učit. Naopak ten, kdo je bohatý, patrně hodně pracoval nebo má mimořádné schopnosti a znalosti. Stát by se proto neměl tyto – podle pravice přirozené – rozdíly snažit odstraňovat. Pro vládní programy pravicových stran je typická snaha o menší zdanění občanů i firem tak, aby jim zbylo více v kapsách a méně odváděli do společného státního rozpočtu. Vládě tak ale může zbývat méně peněz na přerozdělování ve prospěch chudých nebo znevýhodněných skupin obyvatelstva.